

Een woordje vooraf.

Wat beleeft een kind aan het begrip “vrede”? Anders dan dat het misschien het lied “Vrede op aarde” zingt met Kerstmis. Dat lied kun je zingen zonder dat je beseft wat vrede is. Het begrip “vrede” is moeilijk. Weet ik eigenlijk wel wat vrede is; wat vrede is voor mij? Rust? Als vrede “rust” betekent, dan betekent vrede voor ieder wat anders. Want de één vindt zijn rust voor de televisie met zijn benen op de bank; een ander vindt zijn rust in een wandeling in de natuur op de hei; weer een ander gaat piano spelen. Of een ijsje eten. Of het samen eens worden. Maar betekent ook: het vrij zijn van hinder; het vrij zijn van verdriet, ruzie, oorlog.

Je hebt ook rust in de betekenis van innerlijke vrede, als je een rustig geweten hebt. “Geweten is het innerlijk besef van goed en kwaad.” Met zijn geweten oordeelt de mens over zijn eigen daden. Je geweten spreekt. Als je de stem van je geweten volgt heb je een gerust geweten. Met zijn geweten oordeelt een mens over zijn daden” beseft hij wat hij goed vindt en wat fout in zijn eigen gedrag. Een gerust geweten leidt tot vrede in jezelf. “Daarom hebben we ons geweten nodig om te weten waar we goed aan doen. Het geweten heeft een stem in je handelen. Daarom kiezen wij, auteurs van dit boek, voor de insteek voor het boekje over vrede voor de allerjongsten voor: ‘Jij kunt vrede maken als je luistert naar het stemmetje in jezelf, dat zegt: ‘Dit is goed en dat moet je niet doen.’

In dit leesboek Een doos met vrede, over de ‘leukere’ wereld van Hidde (2025) wordt vrede geduid als: leuk praten met elkaar. (Leuk praten met elkaar ontbreekt als mensen tot een oorlog besluiten.) Leuk praten met elkaar is: iets vertellen aan elkaar. Vertellen wat je vindt. Daarover praten. Pas als mensen praten met elkaar, heb je kans dat je vrienden wordt. De wereld wordt leuker als we elkaars vrienden zijn. Vriendschap is de basis van vrede. Vandaar de titel “*Een doos met vrede*”. Je kunt die doos open maken, je kunt de inhoud gebruiken als een gereedschap voor het maken van vrede. In de doos met vrede zit: praten met elkaar, als de handige hamer in jouw doos met gereedschap.

Hidde is de hoofdpersoon in ons nieuwe leesboekje voor kinderen in de leeftijd van 4 t/m 9 jaar. Hidde zelf is van die leeftijd. Hij zit op school. Een tijdlang is Hidde niet blij geweest en dacht hij dat de kinderen van zijn klas hem niet aardig vonden. Hij vond zichzelf niet leuk. Hidde was bang. Maar dat heeft hij veranderd. Als Hidde nu in de spiegel kijkt, ziet hij een leuke jongen, die ook kracht heeft. Daarbij heeft een spin hem geholpen. Daarover heeft hij verteld in een eerder verschenen boek “Het harnas”.¹ Hidde maakt in het eerste Hidde boek ‘vrede’ in zichzelf. Hidde praatte over zichzelf met de spin en de spin gaf antwoord. Ze waren voortdurend in gesprek en zo leerde Hidde zichzelf leuk te vinden, werd hij zich bewust van wat hij het beste kon doen en nam hij met succes de regie over zijn leven. In dit tweede Hidde boek maakt Hidde vrede in zijn schoolklas.

Praatte Hidde echt met de spin of praatte hij eigenlijk met zichzelf? Het kan zijn dat Hidde praatte met de spin zoals een kind reëel praat met zijn knuffel. De spin kan ook Hidde’s geweten zijn, dat meekiek en reflecteerde en oordeelde over zijn eigen daden. Zijn innerlijk besef dus van wat hij goed deed of fout. (De jonge lezer gaat waarschijnlijk voor de spin die praat. Als volwassen lezer ga

je waarschijnlijk voor de aanname: de spin in het boek is Hidde zijn geweten. Omdat spinnen in onze volwassen wereld niet kunnen praten.) De spin in dit verhaal maakt in ieder geval dat geweten van Hidde voor de lezer zichtbaar. Je hoort dankzij de spin, hoe het geweten bij Hidde werkt, wat dat geweten doet met Hidde. Hoe hij komt tot zijn handelen. Dat Hidde nu durft te praten in zijn klas over wat hij vindt is nieuw. Dat hij opkomt voor Jamila, een gevlucht meisje dat nieuw is in zijn klas, ook. En dat hij vraagt naar de ervaring van zijn klasgenoten. Hen uitnodigt tot een gesprek, dat door hen met applaus wordt ontvangen, waardoor de spin tot de conclusie komt, dat de kinderen in de klas van Hidde nu leuk met elkaar kunnen praten en elkaar nu begrijpen. Dat was aanvankelijk niet zo: de kinderen vonden Jamila raar, hetgeen leidde tot 'een *niet* leuk praten met elkaar'; tot ruzie. De spin zegt tenslotte tegen Hidde: 'Je hebt de wereld een beetje leuker gemaakt.' De spin had kunnen zeggen: de wereld wordt er leuker van. Dat zei hij niet. Hij zei: 'Jij, Hidde, hebt de wereld een beetje leuker gemaakt.' De wereld wordt alleen leuker als je werkt aan vrede. Je moet vrede máken, die komt niet vanzelf. Dat wil dit boek zeggen. 'Leuk praten met elkaar', is het gereedschap. De vrede in de klas wordt aan het eind van het boek bekrachtigd door dat de kinderen sámen eten van de platte broden die Jamila heeft gebakken.

Je kunt leren, hoe je leuk kunt praten met elkaar. Hidde in dit leesboek ontwikkelt die vaardigheid en weer helpt de spin. Je zult niet met iedereen vrienden worden, maar dan kun je nog wel met elkaar praten. Omdat je dan van elkaar te weten komt, wat jij vindt en wat de ander vindt. Verschil van mening mag er zijn. Ieder mag voelen, denken en doen wat hij wil. Op voorwaarde dat je de ander daarmee geen pijn doet. (Dat is vastgelegd in "De Rechten van de Mens" en in onze "Grondwet"). Van wat mensen zeggen, kun je blij worden. Je kunt dan voelen: leuk dat we bij elkaar zijn en het gevoel krijgen dat je bij elkaar hoort. Dat wil zeggen dat je bij elkaar past. Dat je een beetje lijkt op elkaar. Dat voel je als je blij wordt van binnen als je praat met de ander.

Het gereedschap "Leuk praten met elkaar" in ons boek is geen oplossing die door volwassenen is aangereikt. Deze vrede is gemaakt door Hidde en zijn klas. Die vrede is gemaakt door kinderen; daar is geen juf of meester aan te pas gekomen. Iets wat voort komt uit jezelf is eigen. Iets wat opborrelt in jezelf, betekent dat je macht hebt over dat idee, dat het hoort tot jouw mogelijkheden. (Als dat niet het geval zou zijn, zou je het niet kunnen bedenken.) Daarom kan Hidde deze oplossing voortaan daadwerkelijk gebruiken, ook als hij thuis is, of ergens anders, omdat hij dit gereedschap zelf heeft uitgevonden. Die vaardigheid kan ontbreken als oplossingen door volwassenen worden aangedragen en door de kinderen eerst moeten worden eigen gemaakt. De oplossing van Hidde blijkt te werken. Dit pleit voor luisteren naar de oplossing van kinderen.

²Clémence Leijten en Joris Leijten (2022) "Het harnas, over de wereld van Hidde", uitgave Joleijt educatieve producten, Nijmegen.